

ALEKSANDRI SÕNUMID

APRILL 2004

nr 4(18)

+

Kristus on üles tõusnud! Jeesus läks põrgu ja vaatas hellalt saatanale otsa. Ta paitas õrnalt kurjasid vaimusid ja kõiki hingesid, kes seotud jumalatusesega.

Ja nad läksid Jumalaga kaasa ja põrgu sai tühjaks. Ja ma ei saanudki minna hukatuse paika surmapatuga seotuid kaema, sest surm oli surmatud.

Oh surm, kus sa küll oled? Kristus on surnust tõusnud ja vaatab inimest armunud pilgul. Ja inimene, Jeesuse pruut, vaatab oma Jumalale silma armununa. Jeesus Kristus elab ja inimene koos Temaga!

Häid ülestõusmispühi! Tõesti on üles tõusnud! Kõigepüham Jumalasünnitaja, päästa meid!

Preester Orenti, 8. IV Tartu

+

Püha Johannes Damaskusest

Ülestõusmisest

Me usume ka surnute ülestõusmisesse. Sest surnute ülestõusmine tuleb, see tuleb tõesti. Ja kui me ütleme ülestõusmine, siis me mõtleme ihude ülestõusmist. Sest ülestõusmine on selle uus tõus, mis on langenud. Kuna hinged on ju surematud, siis kuidas nemad üles tõuseksid? Kui surma juba kord nõnda määratletakse, et see on hinge eraldumine ihust, siis ülestõusmine on hinge ja ihu uus ühendus ning lagunened ja langenud elu uus tõus. Just ihu, mis hävib ja laguneb, tõuseb üles kahjustumatuna, sest Temale, kes selle alguses maamullast kujundas, pole võimatu ihu taas üles tõsta, kui see Looja otsuse järgi oli lagunened ning saanud jälle maamullaks, millest ta oli võetud (1 Mo 3:19).

Kui ülestõusmist ei ole, siis söögem ja joogem, veetkem joovastavat ning naudinguterohket elu. Kui ülestõusmist ei ole, siis mille poolest me mõistusetutest (loomadest) erineb? Kui ülestõusmist ei ole, kiitkem õndsaks välja loomi, kes elavad muredest vabana. Kui ülestõusmist ei ole, pole ka Jumalat ega ettehoolt, vaid kõik toimub automaatselt. Sest vaata, me näeme ju üsna palju õiglasi, kes on vaesed, kannatavad ülekohtu ega leia siin elus mingisugust kaitset, ning patuseid ja ülekohtuseid, kellel on suurel hulgal rikkust ning kõiksugust meelehead. Ning kes arukalt mõtlevaist väidaks, et see on õiglase kohtu või targa ettehoole töö? Seega, ülestõusmine tuleb, see on olemas. Sest Jumal on õiglane ja Ta maksab palga neile, kes on Ta alamad. Kui hing on üksinda head võitlemist pidanud, saab ta ka üksinda kroonitud. Ja kui ta on üksinda himudele andunud, oleks õige, et see ka üksinda hukka saaks. Aga kuna hingel pole omaette olemasolu olnud ning hing ei ole head ega halba ilma ihuta harrastanud, on õige, et mõlemad saavad üheskoos ka tasutud.

Ka jumalik Pühakiri tunnistab, et ihude ülestõusmine tuleb. Sest Jumal ütleb Noale veeuputuse järel: *Kõik selle annan ma teile nagu halja rohuigi. Kummatigi ei tohi te liha süüa ta hingega, see on: ta verega.*

Sest teie oma verd, teie hingede verd ma nõuan taga, ma nõuan seda igalt loomalt, ja igalt inimeselt ma nõuan tema venna hinge. Kes valab inimese vere, selle veri peab valatama selle tasuks, sest ma olen inimese teinud Jumala näo järele (1 Mo 9:3-6 (LXX)). Kuidas Ta nõuaks igalt loomalt inimese verd, kui ta ei tõstaks üles surnud inimeste ihusid? Sest ega loomad sure inimeste asemel. Ja veel Moosesele: Mina olen Aabrahami Jumal ja Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal (Mt 22:32). Ega Ta ole surnute Jumal, lahkunute, keda enam kunagi ei saa olema, vaid elavate, kelle hinged elavad Tema käes ja ihud saavad ülestõusmise läbi jälle elama. Ning Jumala esiisa Taavet ütleb Jumalale: Sina võtad ära nende hingeõhu ja nad pöörduvad tagasi põrmu (Ps 104: 29). Küsimus on seega ihust. Ja ta jätkab: Sa läkitad välja oma vaimu ja nad luuakse ja Sina uuendad maa näo. Ja Jesaja: Surnud ärkavad ellu ja haudades olevad tõusevad üles (Js 26:19 (LXX)). On ju selge, et haudadesse ei panda hinged, vaid ihud. Ja õnnis Hesekiel: Ja kui ma kuulutasin, siis kostis hääl, ja vaata, midagi krabises. Luud lähenesid üksteisele, iga luu oma luule. Ja ma vaatasin, ja ennäe, neile tulid kõõlused ja kasvav liha, ja nahk kattis neid pealtpoolt” (Hs 37:7-8). Siis ta õpetab, kuidas hing neisse käsu peale tagasi tuli. Ja jumalik Taaniel: Sel ajal tõuseb Miikael, see suur vürst, kes seisab su rahva laste eest. Siis on kitsas aeg, millist ei ole olnud rahvaste algusest peale kuni selle ajani; aga sel ajal päästetakse su rahvas, kõik, keda leitakse olevat raamatusse kirjutatud. Ja paljud neist, kes magavad mulla põrmus, ärkavad: ühed igaveseks eluks ja teised teotuseks, igaveseks põlastuseks. Siis paistavad mõistlikud nagu taevaalaotuse hiilgus, ja need, kes saadavad paljusid õiguse teele, otsekui tähed ikka ja igavesti (Tn 12:1-3). Kui ta ütleb: Ja paljud neist, kes magavad mulla põrmus, ärkavad, on selge, et ta kujutab ihude ülestõusmist, sest ega keegi vist ütleks, et hinged lebavad maamullas. Kuid ka Issand õpetas pühades evangeeliumites täiesti selgesti ihude ülestõusmisest, sest Ta ütles: Kõik, kes on haudades, kuulevad tema häält ning tulevad välja: need, kes on teinud head, elu ülestõusmiseks, aga need, kes on teinud halba, hukkamõistmise ülestõusmiseks (Jh 5:28-29). Kas keegi, kel on aru peas, ütleks, et haudades on hinged?

Issand ilmutas ihude ülestõusmist mitte ainult sõnades, vaid ka tegudes. Eelkõige siis, kui Ta tõstis üles neli päeva surnud olnud, juba riknenud ja lehkava Laatsaruse - mitte hinge ilma ihuta, vaid ihu koos oma hingega, ka mitte mingi teise keha, vaid Ta tõstis üles

selle riknenu. Sest kuidas oleks teada saadud või usutud surnu ülestõusmisesse, kui temas poleks olnud tema isikupäraseid jooni? Kuid Ta tõstis Laatsaruse üles, et näidata oma jumalikkust ning kinnituseks omaenda ja meie ülestõusmisest, ning Laatsarusel tuli taas kord surra. Issand ise sai täiusliku ning surmale enam mitte alistuva ülestõusmise esmasündinuks. Seepärast jumalik apostel Paulus ütleski: *Sest kui surnuid üles ei äratata, siis ei ole ka Kristust üles äratatud; kui aga Kristust ei ole üles äratatud, siis on teie usk tühine, siis te olete alles oma pattudes* (1 Ko 15:16-17). *Nüüd aga on Kristus üles äratatud surnuist, esmasena magamaläinutest* (1 Ko 15:20), ja: *esmasündinu surnutest* (Kl 1:18), ja veel: *Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ja üles tõusnud, nõnda ka Jumal toob esile Jeesuse kaudu need, kes ühes temaga on läinud magama* (1 Ts 4:14). Nõndasamuti, ütles ta, nõnda nagu Issand üles tõusis.

On selge, et Issanda ülestõusmine oli hävinematuks muutunud ihu ja hinge ühinemine (sest nad olid ju eraldatud), sest Ta ütles: *Lammutage see tempel ja ma püstitan selle kolme päevaga uuesti* (Jh 2:19). Püha evangeelium on usaldusväärseks tunnistajaks, et Ta rääkis oma ihust. *Puudutage mind ja vaadake, ütles Issand oma õpilastele, kes arvasid endid vaimu nägevat, et mina ise olen siin muutumatuna, sest vaimul ei ole ju liha ega luid, nõnda nagu te minul näete olevat* (vrd. Lk 24:37,39). Kui ta seda oli öelnud, näitas Ta neile oma käsi ja külge (Jh 20:20) ning andis neid Toomale puudutada (Jh 20:27). Kas sellest ei piisa, et veenda ihu ülestõusmisest?

Jumalik apostel ütleb veel: *See kaduv peab riietuma kadumatusena ja see surelik riietuma surematusega* (1 Ko 15:53), ning veel: *Kaduvuses külvatakse, kadumatuses äratatakse üles; autuses külvatakse, kirkuses äratatakse üles; nõtruses külvatakse, vões äratatakse üles; maine ihu - see aineeline ja surelik - külvatakse, vaimne ihu äratatakse üles - see muutumatu, kirgedest (kannatustest) vaba, peen, - sest seda tähendab vaimulik - selline kui Issandagi ihu ülestõusmise järel, mis läks läbi suletud uste, mis ei väsi ega vaja toitu, und ega jooki* (1 Ko 15: 42-44). Sest Issand ütleb, et nad on kui Jumala inglid, ning pole enam abielu ega laste sünnitamist (vrd. Mt 22:30). Jumalik apostel ütleb: *Meie kodupaik asub taevas, kust me ka ootame Päästjat - Issandat Jeesust Kristust, kes meie alanduse ihu muudab oma kirkuse ihu sarnaseks...* (Fl 3:20-21) - ta ei mõtle teistsuguseks

tegemist - hoidku selle eest! - vaid pigem kaduvusest kadumatusesse minemist.

Nüüd aga küsib mõni: "Kuidas siis surnud üles äratatakse?" (1 Ko 15:35). Oh seda uskmatust! Oh seda rumalust! Tema, kes vaid tahtega muudab põrmu ihuks, Tema, kes annab seemnetilgakesele ollusele käsu üsas kasvada ning kujundada selle erivormilise ning mitmekülgse keha elundkond, kas Ta seda enam ei võiks jälle soovi korral üles tõsta selle, mis juba kord on loodud ning lagunenu? "Ja millise ihuga nad tulevad?" (1 Ko 15:35). Rumal! Kui südamekõvadus ei luba Jumala sõnu uskuda, usu tegusid. See, mida sa külvad, ei saa elavaks, kui ta ei sure! Ja see, mida sa külvad - sa ei külvata seda ihu, mis peab tõusma, vaid palja iva, olgu see siis nisu või mingi muu vili. Aga Jumal annab talle ihu, nagu ta on tahtnud, ning igale seemnele tema eriomase ihu (Fl 3:20-21). Vaata siis, kuidas seemned pannakse vagudesse justkui haudadesse. Kes annab neile juured, varre, lehed ja pead ning peenemast peenemad karvad? Kas mitte kõikide Looja? Kas mitte kõige ülesehitaja käsk? Usu siis seda, et ka surnute ülestõusmine sünnib jumalikust tahtest ning käeviipest, sest Jumala tahtega kaasneb vägi.

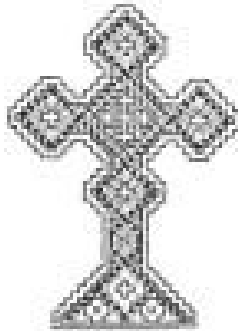
Me tõuseme siis üles, kui hinged taasühinevad kadumatuteks muutunud ihudega, mis on heitnud enestelt kaduvuse, ning astume Kristuse hirmsa kohtujärje ette. Kurat ja tema kurjad vaimud ja ta inimene ehk antikristus ning jumalatud ja patused antakse igavesse tulle - mitte ainelisse, nagu meil, vaid sellisesse, mida Jumal teab. Kuid need, kes on head teinud, säravad nagu päike (Mt 13:43) ühes inglitega igaveses elus, üheskoos meie Issanda Jeesuse Kristusega, ning näevad Teda ja Tema näeb neid ja nad saavad korjata Temast lähtuva lõppematu rõõmu vilja.

Ülestõusmise järgseist asjust

Surnust üles tõustes jättis Ta maha kõik kannatused, nimelt kahjustatavuse, nälja, janu, une, väsimuse ning muu sellesarnase. Kuigi Ta ülestõusnuna maitseki sööki, ei sündinud see loodusseaduse sunnil (sest Ta ei tundnud nälga), vaid majanduslikult talitades andis Ta tunnistuse oma ülestõusmisest ja sellest, et sama liha kannatas ning tõusis üles. Ta ei loobunud

millestki, mis loomusesse kuulub, ei ihust ega hingest, vaid Tal on nii ihu kui hing, mõistuslik ja vaimulik, tahte ja toimega varustatud, ning sellisena läks Ta üles taevaisse ja sellisena istub Ta Isa paremal käel, soovides nii jumalikult kui inimlikult meie päästet; ning nõnda toimides, hoolitsedes jumalikult kõikide kaitselmusest, ülalpidamisest ning juhatusest, meenutab inimlikult jälle oma maapealset elu; ja Ta näeb ja teab, et kogu mõistuslik loodu Teda kummardab. Sest Ta näeb ja teab, et on isikuliselt ühinenud Jumalaga, Sõnaga, ja et seda kummardatakse kui Jumala hinge, aga mitte lihtsalt hinge. Maa pealt taevaisse tõusmine ning jälle tagasi laskumine on kujutatava keha teod. On öeldud: *Ta tuleb samal kombel, nagu te nägite Teda taevasse minevat* (Ap 1:11).

P. Johannes Damaskusest , Ortodoksse usu täpne esitus
Soome keelest tõlkinud Rafael Keskküla

Kõva Sõna

**Kui see maailm ükskord seisma jääb, siis ma hakkan puhkama.
(Makarios, 5-aastane)**

“Elu on ikka huvitav - kui Kristust ei oleks, ega me siis ju ei suhtleks?”

(Isa Afrat, Ireneusele ja Rafaelile kiriku ees otsa vaadates)

Andrei Sõtšov
noorem-leitnant, kaplan

EESTI APOSTLIK-ÕIGEUSU KAPLANITEENISTUS – 85

*Ettekanne kaplaniteenistuse 85.aastapäeva teaduskonverentsil
22.veebruari 2004.a. Tallinnas*

I. Õigeusu sõjaväevaimulikkonna kanooniline põhjendus

Küsimus vaimulikkonna osalemisest kaitseväeteenistuses kuulub kõige raskematesse teoloogiliste küsimuste hulka õigeusu kanoonikas. Seepärast on oluline anda sellele ammendav vastus õigeusu kirikuõpetuse kohaselt.

1. Kanooniline suhtumine sõjaväekohustusse. Pühakirjakohad *Andke nüüd keisrile keisri oma tagasi ja Jumalale Jumala oma* (Mt 22, 21) ja *igaiüks püsigu selles kutses, millesse ta on kutsutud* (1 Ko 7, 20) näitavad meile, et iga ristiinimene võib teenida sõjaväes ja osaleda ka sõjas oma koduma ja lähedaste kaitseks. Püha Ristija Johannes vastas sõduritele, kes küsisid temalt *mis meil teha tuleb?* järgnevalt : *Ärge vintsutage kedagi, ärge pressige välja, olge oma palgaga rahul.* On teada, et esimene Kristusele järgnenud mitteisraellane oli Kaisarea sõjaväestaabi sajapealik Kornelius (Ap 10, 1 – 48). Meie Päästja tõstab esile selle leegioniülema ja rooma ohvitseri usku juutide ees: *Tõesti ma ütlen teile: nii suurt usku ei ole ma leidnud Iisraelis ühelgi!*
2. Kanooniline suhtumine sõjaväesse ja sõjaväeteenistusega kaasnevatesse nähtustesse oli Õigeusu kirikus alati saliva, kuid teinekord ka karmi iseloomuga. IV. sajandil kostis Pühas Kirikus ka püha Basilius Suure range hääl, kes samastas tapmist sõjamõllus tahtliku tapmisega (8 kaanon), mille järgi tapjale oli karistuseks ette nähtud pikaegne armulauaosaduse keeld. *Kuid, - märgivad bütsantsi kirikuõiguse uurijad Balsamones ja Zonaras Basiliuse range kaanoni kohta, - püha Basileose nõu ei olnud kunagi olevat kasutatud.* Ja juba oma 13 kaanonis ta näitab juba leebemat suhtumist: *tapmist lahingus meie pühad isad ei pidanud tapmiseks, andes neile seda andeks, kui kasinuse ja vagaduse eestvõitlejatele.* Siiski samas kaanonis Basilius soovitab vaenlast tapnud sõdurile

hoiduda vähemalt 3. aastat pühade andide osavõtmisest. Mainides *pühasid isasid*, mõtles püha Kaisarea piiskop nähtavasti püha Aleksandria piiskop Athanasios, kes kirjutab kirjas munk Ammonile (1 kaanon): *lubamatu on tappa, kuid tappa vaenlasi lahinguväljal on seaduskohane ja kiiduäärt (ἀλλ' ἐν πολέμῳ ἀναρῆν τοὺς ἀντιπαλεῖς καὶ ἐννομοῦ καὶ ἐπαίνου ἄξιον)*. *Järelikult - tunnistab Athanasios Ammonile, - olenevalt ajast üks ja sama asi on ühel ajal keelatud ja teisel ajal sobilik ja lubatud.*

3. Kanooniline suhtumine sõjaväevaimuliku ametisse Õigeusu Kirikus oli järgmine. Püha Õigeusu kogudus on alati keelanud vaimulikel asuda teenima sõjaväeteenistusse, kui jumalik preestiamet jäi selleläbi varju ja kasutamata. Kuid ei tasu unustada, et samal kombel on Õigeusu Kirik oma kaanonites keelanud vaimulikel võtta enda peale ka muid tööülesandeid ja kohustusi, mis ei puuduta nende hingekarjasliku kutsumust. Seega on õigeusu sõjaväevaimuliku amet kanooniliselt lubatud tingimusel, et vaimulik saab tegelda üksnes vaimulike ülesannetega. Püha Õigeusu Kogudus ei tahtnud kunagi jätta sõjaväeteenistust ilma vaimulikust ning hingeabist, kuid alati rõhutas sõjaväevaimuliku ameti juures selle jumaliku iseloomu, mis kippus sõjaväeteenistuse käigus ajapikku tahaplaanile ning varju jääma. Õigeusu sõjaväevaimuliku amet oli tuntud juba bütsantsi keisririigi ajast.
4. Kokkuvõttes Õigeusu Kirik on alati järginud sõjaväevaimuliku ameti puhul kanoonilise oikonomia e. kirikuleebuse põhimõtet, lubades vaimulikel astuda piiskopi õnnistusel sõjaväeteenistusse kaplanitena e. välipreestritena, et kirikukarjased saaksid: 1) toimetada sõdalastele jumalateenistusi ja talitusi, 2) kanda hoolt sõjaväelaste hingede eest aidates neil võidelda meeleheitel, ahastsusega, kibestusega ja teiste kiusatuste ning pahedega, mis on varmad tekkima ja levima sõjaväeelusel, 3) hoida üleval venna- ja isamaaramastust, mis on ristiinimese jaoks ühed tähtsamad väärtused.

Noorsõdurite õnnistamine 6ÜJP Pärnus
pr Jüri Välbe, kol-ltn August Kivi.

II. Tagasivaade õigeusu sõjaväevaimulikkonna ajaloole Venemaal ning Liivi- ja Eestimaa kubermangudes XVIII – XX sajanditel.

1. 1716. a. Vene sõjaväemäärustiku kohaselt pidi iga polgu juurde kuuluma ka sõjaväevaimulik – välipreester. Tsaari-Venemaa mereväes oli olukord samasugune – 1720 mereväe määrustiku kohaselt pidi iga suurema laeva juurde kuuluma ka munkpreestri seisusest mereväepreester. Säärane olukord XVIII. sajandil kehtis ka Liivi- ja Eestimaa kubermangudes asuvates väeosades, mille koosseisu hakkasid kuuluma kroonu poolt ülalpeetavad kaplanid. 1800.a. asutatakse Venemaal ametlikult nn sõjaväe vaimulikkonna kuratoorium, mida juhtis välipraost. Säärane sõjaväe kaplaniteenistus kestis Venemaal seni, kuni keiser Aleksander III viis 1890. aasta eriseadusega läbi institutsiooni reformi. Kaplaniteenistuse tööd kooskõlastati rohkem pühima sinodi tööga: sõjaväe ülemvaimulik sai ülendatud välipraosti seisusest esipreestriks e. protopresbüuteriks. Selle seisusesse hakkas määrama sinod ning kinnita keiser. Tsaariaja Venemaal hoiti peakaplani e esipreestri koht au sees ning seisuste tabeli kohaselt võrdus see amet ülempiiskopi ametiga kiriklikus süsteemis ja kindralleitnanti auastmega tsaarisõjaväe süsteemis. 1. jaanuarist

1890 hakkas ilmuma pühima sinodi eestvedamisel sõjaväe vaimulikkonna häälekandja - “Вѣстникъ Военнаго Духовенства”. Peale keisri ja pühima sinodi ametlikke korraldusi ja juhiseid kaplanitele, leidis “Häälekandjas” ka sõjaväe- ja mereväevaimulikkonna jutluseid, pöördumisi erinevate tähtpäevade puhul ning palju muud väärtusliku usuõpetusliku materjali. 1891. aastal teenis tsaarisõjaväes 569-liikmeline vaimulikkond; I maailmasõja ajaks kasvas see arv 5000 kaplanini. 1916. a. luuakse keiserliku otsusega Vene kaplaniteenistusse välijutlustaja amet, millesse võidi määrata ka usuteadusliku hariduse omandanud ilmik. Selleks ajaks ei olnud Venemaa kaplaniteenistus enam monokonfessionaalne, kuna sellesse võisid kuuluda ka teiste usutunnistuste vaimulikud (rooma-katoliku, luteri- ja reformkiriku liikmed). 1917. aastaks oli Venemaal 24 sõjaväe peakirikut ja sadu väeosakirikuid (437 polgukirikut, 32 haiglakirikut, 17 vanglakirikut, 33 mereväe kirikut jne).

2. XX. sajandi alguseks asus Eesti- ja Liivimaal ühtekokku 4 polku, 1 tagavara poolbrigaad, 1 sõjaväehaigla, mida hooldasid sõjaväevaimulikest apostlik-õigeusu välipreestrid. Iga Liivi- ja Eestimaal asunud polgu juures tegutses ka oma õigeusu kogodus ühes sõjaväekirikuga. Nendeks oli 24. diviisi 95 Krasnojarski polgukirikuks oli 1896.a. Tartus ehitatud Georgius Võiduka pühakoda. Dvinski polgu pühakojaks oli ametlikult Tallinna Kaasani kirik, mille pihtkonda kuulusid selle väeosa sõjaväelased. 23. diviisi 89. Belomori polgukirikuks oli Tallinna Kalamaja linnaosas asuv püha imetegija piiskop Nikolause pühakoda. Tallinnas asunud Onega polgukirikuks oli Juhkentali tänaval ehitatud ja Jumalasünnitaja Tihvini pühakuju auks pühitsetud paekivist kabel. Kuni 1917. aastani Tallinna nn Juhkentali sõjaväe haigla juures tegutses ka üks laatsaretikirik, mis pühitseti sisse 1894 Jumalasünnitaja “kõigi kurbade rõõmu” pühakuju auks. Ka Tallinna Issandamuutmise ja Tallinna Sitsi kirikuid kasutati mõnda aega sõjaväekirikutena. Tallinnas asus ka sõjaväekalmistu (praegune siselinna surnuaed), kus asus püha Neeva Aleksandri nimeline kalmistukirik. Mitmed teised Eesti- ja Liivimaa kubermangu pühakojad olid samuti algselt ka õigeusu sõjaväekirikud. Nendeks olid Tallinna Siimeoni mereväekirik (ehit. 1752), Tallinna Kaasani (ehit. 1721) ja Paldiski (ehit. 1784 - 87) garnisonikirikud.

3. Juba XIX. sajandil hakkas eestlastest apostlik-õigeusklike ajateenijate jaoks ilmuma erisugune eestikeelne jumalateenistuslik ja harduskirjandus, mida võib vaadelda siinjuures veidi lähemalt. Näiteks ilmus 1868.a. Riias maakeelne raamat *Ristiussu õpetusse esimesed alustused ehk lühhikene püha sõnnum ja lühhikene katekismus*, mille lisa *Kristlikud õppetused sõjameeste seisussele*, näitab, et tolelaegne Riia õigeusu piiskopkond tegi üpris korralikku hingehoidlikku ja usuõpetuslikku tööd kohalike apostlik-õigeusuliste eestlastest sõjaväelaste seas. 1885.a. maakeeles ilmus eestikeelne hingepalvekord õigeusulistele sõjameestele, kes usu ja isamaa eest sõjas on tapetud. 1904. näeb ilmavalgust eestikeelne palvekord Issandale Jumalale, “mida lauldud saab sõjapidamise ajal vaenlase vastu”. Seega võib nentida, et I. maailmasõja alguseks oli eesti õigeusu vaimulik varustatud hea sõjalaase liturgilise ja harduskirjandusega.

III. Eesti õigeusu sõjaväevaimulikud I. maailmasõja ajal ning Eesti kaitseväe kaplaniteenistuse apostlik-õigeusu haru 1919 – 1940.

Selle aasta 22. veebruaril tähistab Eesti kaitseväe kaplaniteenistuse apostlik-õigeusu haru oma 85. aastapäeva.

1. Seda arvu võib pidada ka mõnevõrra tinglikuks, sest eestlastest õigeusu sõjaväevaimulikke teenis tsaariaegses Venemaa kaitse- ja mereväes juba varem. Tuntumad neist olid kaks Saaremalt pärit ja Riia vaimuliku seminari lõpetanud sõjaväevaimulikku – Savva Sepp ja Joann Teis, kes hoolitsesid sõjameeste hingede eest vene sõjaväes I. maailmasõja aegu. Savva Sepp teenis alates 1915. aastast sõjaväevaimulikuna 430. jalaväe Valga-nimelises polgus, algul Pärnus, Riias, Ükskülas, hiljem Galiitsia rindel, seejärel 1918. aastast 515. hospitalivaimulikuna Kamenets – Podolskis, Stavropoli kubermangus ja Novorossiski linnas ning 1919. aastast ohvitseride polgus. 1915 ta ülendatakse välipraosti e diviisivalvaja seisusesse ning 1917 - ülempreestriks. Tulevane EAÕK Sinodi liige ja Tallinna Aleksandri kalmistukiriku ülempreester Joann Teiss teenis alates 1914. aastast sõjaväevaimulikuna Soome laskurpolgus, kust ta naasis Eestisse 1918 märtsis. Mitmed venesoost vaimulikud, kes saabusid I. maailmasõja keerises Eestisse ja teenisid hiljem EAÕK-s, kuulusid varem tsaarisõjaväe sõjaväevaimulikukonda.

Need olid tulevane Tallinna ja Eesti ülempiiskop Pavel (1915 – 18 Balti laevastiku mereväepreester), preestrid Joann Stratonovitš (1907 – 1918 välipreester), Aleksander Troitski (1913 – 18 mereväepreester) ja Arkadi Lebedev (1916 – 18 välipreester). Meie maa ajalugu tunneb ka ühte vastkanoniseeritud martrist välipreestrit – 29. reservhospidali vaimuliku Sergius Florinski, kelle punakaartlased mõrvasid Rakvere lähistel 1918. aasta 26. detsembril. Samal päeval Vene õigeusu kirik pühitseb selle püha uskannataja mälestust.

2. Eesti apostlik-õigeusu kaplaniteenistus meie kaitseväes sai alguse 1919 aastal. 22. veebruaril andis ülemjuhataja kindral-major Johan Laidoner korralduse nr. 71 § 1. luua kõigi sõjaväeosade ja asutuste juurde üks apostlik-õigeusu välipreestri ametikoht. Hiljem loodi Eesti kaitsevärke ka teisi apostlik-õigeusu kaplanite ametikohti. Vabadussõjaaegsete apostlik-õigeusu välipreestrite ülemaks sai Pärnumaalt pärit ja Riia vaimuliku seminari lõpetanud preester Matvei Tõnisberg, kes teenis ametis kuni selle likvideerimiseni 1. IV. 1923, mil sõjaväevaimulike ametikohad kaotatakse majanduslikul ettekäandel. 1936. aastal sõjaväevaimulikonna teenistus taastatakse ning apostlik-õigeuslise kaplaniteenistuse juhtimise võtab enda peale Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Sinodi esimees ja Konstantin Pätsu vend ülempreester Nikolai Päts. Lisaks temale teenis diviisides ja garnisonides osalise koormusega veel teadmata arv ap.-õigeusu preestrid. Tänapäeva Eesti kaitsejõududes teenib kaks apostlik-õigeusulist kaplanit – apostlik-õigeusu kaplanite senior Aleksander Sarapik ja abikaplan Andrei Sõtšov.

Andku Jumal palju aastaid eesti apostlik-õigeusu kaplaniteenistusele!

Kasutatud kirjandus:

1. KALJUKOSK, August. (alates 1967). *Eesti Apostlik-Õigeusu koguduste ajaloolised andmed*. Tallinn. Käsikirja mustand. Käsikiri leidub August Kaljukose isiklikus arhiivis.
2. KUKK, Jaan (1963 – 73). Riia vaimuliku kooli ja Riia vaimuliku seminari kasvandike elulood I – II. Tartu. L 248. 297. Käsikiri leidub Eesti kirjandusmuuseumis.
3. NÕMMIK, Tõnis (2003). Kaitsejõudude kaplaniteenistus – 85. Eesti Kiriku kalender 2004. EELK Konsistoorium. Tallinn.
4. Собор святых земли Эстонской. Эстонская Православная Церковь Московского Патриархата. Таллинн, 2003. L 53 – 56.

5. Протопресвитер Г. И. Шавельский (1996). Война и церковь. Служение священника на поле брани. ПРАВОСЛАВНОЕ ПАСТЫРСТВО. Издательство Русского Христианского гуманитарного института. Санкт-Петербург. L 493 – 507.
6. Правила святыхъ апостоль и святыхъ отецъ с толкованіями. Паломникъ. Москва, 2000. L 112 – 113, 185 – 192, 210 – 213.

Kroonika

- ◆ *Tartu Aleksandri Koguduse Sõnumite* eelmises numbris kuulutati välja meie koguduse häälekandjale uue nime leidmise konkurss. Toimetusse laekus u nelikümmend ettepanekut, mille seast valiti 1. aprillil 2004 tuliste vaidluste käigus see üks ja ainus ka välja. Meie koguduse leht kannab 1. aprillist nime **ALEKSANDRI SÕNUMID**, mis oli ka üks enim esitatud nimevariante.

Issand õnnistagu kõiki nimekonkursist osavõtjaid!

JUMALATEENISTUSED **EAÕK TARTU PÜHADE ALEKSANDRITE KIRIKUS** **aprillis 2004**

3. aprill, laup. <i>Laatsaruse laupäev,</i> 18.00 Suur Õhtuteenistus
4. aprill, pühapä. <i>ISSANDA JERUSALEMMI MINEMISE PÜHA</i> 9.00 Hommikuteenistus, 10.00 Liturgia;
5. aprill – 10. aprill KANNATUSNÄDAL
6. aprill, teisip. <i>SUUR TEISIPÄEV</i> 18.00 Püha Õlitamine
7. aprill, kolmap. <i>SUUR KOLMAPÄEV</i> 18.00 Püha Gregorius Dialogose Liturgia (Ennepühitsetud Andide Liturgia)
8. aprill, neljapä. <i>SUUR NELJAPÄEV</i> <i>Jalgade pesemine; Viimane õhtusöömaaeg; Ketsemani aia palve</i> 10.00 Basilio Suure Liturgia
9. aprill, reede <i>SUUR REEDE</i> 10.00 Hommikuteenistus (12 kannatusevangeeliumi lugemine)

10. aprill, laup. SUUR LAUPÄEV, 23.00 Keskööteenistus; 23.45 Ristikäik
11. aprill, pühapäev. PÜHA PAASA - MEIE ISSANDA JA LUNASTAJA ÜLESTÕUSMINE 00.00 Hommikuteenus; 01.00 LITURGIA
12. aprill - 17 aprill PAASANÄDAL ehk HELGE NÄDAL
12. aprill, esmaspäev. HELGE ESMASPÄEV 10.00 Liturgia ristikäiguga; 18.00 Õhtuteenus
13. aprill, teisipäev. HELGE TEISIPÄEV 10.00 Liturgia ristikäiguga; 18.00 Õhtuteenus
14. aprill, kolmapäev. HELGE KOLMAPÄEV 10.00 Liturgia ristikäiguga
16. aprill, reede HELGE NELJAPÄEV <i>Jumalaema pühakuju Elavakstegev allikas</i> 10.00 Liturgia ristikäiguga; 18.00 Õhtuteenus
17. aprill, laupäev. HELGE LAUPÄEV 10.00 Liturgia ristikäiguga; 18.00 Koguõine teenistus
18. aprill, pühapäev. ANTIPAASA, apost. Toomase pühapäev 9.30 Tunnid; 10.00 Liturgia ristikäiguga; 18.00 Õhtuteenus

- ◆ Täpsem teave jumalateenistuste toimumisaegade kohta on kiriku uksele.
- ◆ Koguduse vaimulik: pr Orenti, tel: 5280848, e-post: orenti@hot.ee

PALJU AASTAID!

Sünnipäevalapsed:

03.04 Helena Heili Sepping

03.04 Mati Peedo

03.04 Antonius Tauno Kund

04.04 Katariina Katrin Portnov

12.04 Richard Roman Mängli

14.04 Feodor Viidik

14.04 Markus Madis Kärp

Nimepäevalapsed:

01. ja 06.04 Maria Marleen Hage

23.04 Georg Borin

25.04 Markus Madis Kärp

27.04 Toomas Ott Ojaperv

24.04 *Ioanna Hedvig Priimägi*

29.04 *Stefanos Stiven Lang*

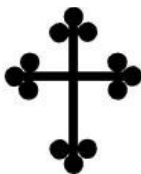
Sisukord:

Preester Orenti läkitus.....	2
Ülestõusmisest.....	3
Kõva Sõna.....	7
Eesti Apostlik-Õigeusu kaplaniteenistus – 85.....	8
Kroonika.....	14
Jumalateenistused EAÕK Tartu Pühade Aleksandrite kirikus.....	14
Palju aastaid.....	15

NB! Aleksandri Sõnumeid saab tellida paber- või veebikujul.

Tellimishind aastaks 125.-

Tellimissoovist saab teatada ajalehe toimetusele.

EAÕK Tartu Püha Aleksandri Kogudus

Postiaadress PK 99, 50002, TARTU

Kiriku aadress Sõbra 19a, 50107, TARTU

tel 52 02317

Arveldusarve Hansapangas konto nr 22 101 141 8473

Koguduse vaimulik preester Orenti tel. 52 80848 orenti@hot.ee

preester Afrat Laas tel 52 31933 afrat@hot.ee

Sõnumite toimetus: sassi.kokutus@mail.ee

postiaadress PK 99, 50002, TARTU
tel: 52 31933